

Verkiezingsopkomst en bevolkingsgroei

Verkiezingsopkomst en bevolkingsgroei

Team Onderzoek, augustus 2013

Koos Langeveld

Aanleiding en samenvatting

In deze publicatie bieden wij een update van het onderzoek *Verkiezingsopkomst in Haarlemmermeer van 1998 tot 2009* (Team Onderzoek, 2009). De hoofdvraag bij deze update is:

- Welke opkomst is bij de komende gemeenteraadsverkiezingen van 2014 te verwachten?

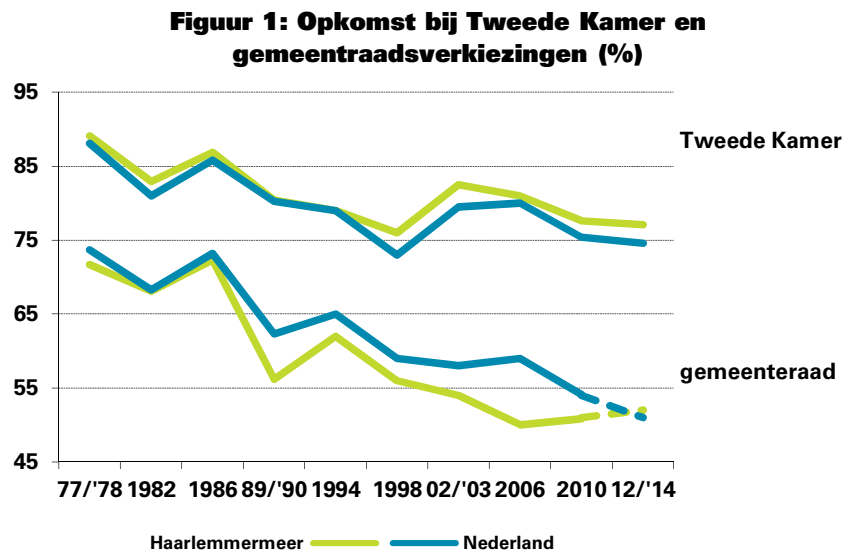
In 2009 constateerden wij dat de instroom van inwoners in de VINEX-periode een dempend effect had op de opkomst bij de Haarlemmermeerse gemeenteraadsverkiezingen ten opzichte van de rest van Nederland. Deze recente vestigers wortelen zich inmiddels in de gemeente en de verwachting is dat het dempende effect van deze groep op de opkomst minder wordt. Aangezien er ook geen grote groep nieuwe inwoners bij is gekomen tussen 2010 en 2014, verwachten we dat het verschil tussen de landelijke opkomst en de lokale opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 verdwenen zal zijn.

Naast deze analyse bevat deze publicatie een bijlage met de opkomst bij gemeenteraadverkiezingen en Tweede Kamerverkiezingen door de jaren heen uitgesplitst naar stembureau. Hierbij valt op dat de opkomst bij de Tweede Kamerverkiezingen hoger is dan in Nederland, maar bij gemeenteraadsverkiezingen lager. De kleine dorpen hebben daarbij doorgaans een hogere opkomst dan de grotere kernen.

Opkomst gemeenteraadsverkiezingen 2014

De opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen in Haarlemmermeer blijft sinds de jaren tachtig achter bij de opkomst in andere gemeenten van Nederland (Figuur 1). Dit is opmerkelijk aangezien de opkomst bij Tweede Kamerverkiezingen hier juist hoger is dan in de rest van het land. De schoksgewijze groei van onze bevolking was de belangrijkste oorzaak van deze lagere opkomst. De recente vestigers kwamen minder vaak naar de gemeentelijke stembus dan mensen die hier al langer woonden. Abrupte groei van de bevolking is tussen 1970 en 2010 zo kenmerkend geweest voor de Haarlemmermeer dat ook de opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen daardoor afwijkt van de rest van Nederland (*Verkiezingsopkomst in Haarlemmermeer van 1998 tot 2009*, 2009).

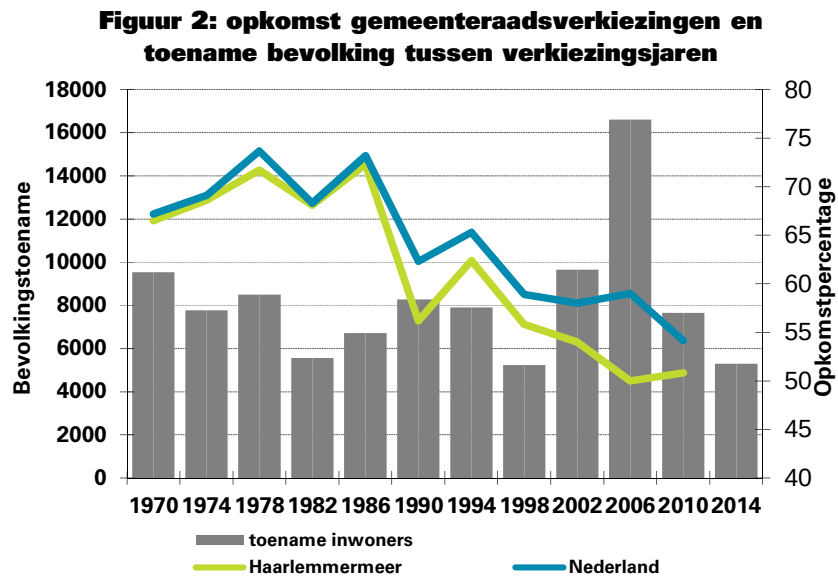
Nu deze recente vestigers langer in de Haarlemmermeer wonen – minder nieuw zijn - zien we ook dat de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezing van 2010 iets is gestegen. Dit in tegenstelling tot de landelijke trend waarbij de verkiezingsopkomst is gedaald. Wellicht dat de recente vestigers meer betrokkenheid voelen bij de lokale politiek nu zij hier langer wonen en daarom in 2010 wel de gang naar de stembus hebben gemaakt. Het is waarschijnlijk dat zij dit in 2014 weer zullen doen. Misschien zullen dan zelfs meer recente vestigers gaan stemmen.

De voor Haarlemmermeer zo kenmerkende bevolkingsgroei is tussen 2010 en 2014 verminderd. Doordat er minder nieuwe woningen worden gebouwd komen er minder nieuwe mensen in de gemeente wonen. De bevolkingstoename binnen de verkiezingsperiode 2002 – 2006 is enorm geweest, maar sindsdien is deze groei veel minder geworden. Tussen 2010 en 2014 is de groei van de bevolking maar een derde van de groei tussen 2002 en 2006 (Figuur 2). Nu er niet veel meer nieuwe inwoners bij zijn gekomen in de afgelopen twee verkiezingsperiodes zal het effect van deze groep minder impact hebben op de totale opkomst dan de recente vestigers de afgelopen 10 jaar hebben gehad. Een sterke daling van de opkomst in 2014 is door nieuwe inwoners dus niet te verwachten.

De opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen daalt ook landelijk al jaren. Een recente peiling van Maurice de Hond voorspelt dat de landelijke opkomst zal dalen van 54% in 2010 naar 42% in 2014 (www.peil.nl, *De stemming van 4 augustus 2013*). De voorspellende waarde van een peiling zeven maanden voor de daadwerkelijke verkiezing is te betwijfelen, maar gezien de dalende trend sinds de jaren '70 is een verdere daling te verwachten.

Het is mogelijk dat de verkiezingsopkomst in de gemeente Haarlemmermeer deze dalende trend volgend jaar ook volgt. Gezien de verdere worteling van recente vestigers en geringe influx van nieuwe inwoners zal de opkomst echter wel dichterbij deze landelijke trend uitkomen. Het verschil in opkomst zal in 2014 waarschijnlijk geringer worden en het is zelfs mogelijk dat de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen hoger uitkomt dan landelijk. Gezien de hogere opkomst bij Tweede Kamerverkiezingen is dit namelijk te verwachten. Deze voorspelling is in Figuur 1 gevisualiseerd. Deze voorspelling is echter geheel afhankelijk van de motivatie van de recente vestigers: zijn zij zodanig politiek betrokken geraakt dat zij de gang naar de gemeentelijke stembus maken? Of blijven zij als recente inwoners toch anders bij de gemeente betrokken dan mensen die al lang in de polder wonen?

Ontwikkeling verkiezingsopkomst per wijk en stembedistrict

Uitleg tabel

Op de volgende pagina's volgt een overzichtstabel van de verkiezingsopkomst in alle stembureaus in Haarlemmermeer. Voor gemeenteraadsverkiezingen zijn deze opkomstcijfers afgebeeld vanaf 1994, voor de Tweede Kamerverkiezingen vanaf 1998. De stembureaus die in 2010 zijn gebruikt hebben we onderverdeeld per woonkern en per wijk. Om de lezer een snelle vergelijking te kunnen laten maken met de rest van Haarlemmermeer zijn alle opkomstcijfers voor de gemeenteraadsverkiezing als volgt weergegeven: als de opkomst bij *één bepaald* stembureau in *een bepaald* jaar hoog is ten opzichte van *alle* andere stembureaus in *alle* andere jaren, dan kleurt hij donker groen. Als hij laag is kleurt hij donkerrood, en als hij gemiddeld is kleurt hij wit. Zo is te zien of een uitslag ten opzichte van *alle* andere districten door *alle* andere jaren heen hoog of laag is. Tevens is af te leiden of dit hoog of laag is ten opzichte van de andere stembureaus in dat bepaalde jaar en of er een verloop is door de jaren heen in dit betreffende stembureau. Hetzelfde geldt voor de opkomstcijfers bij de Tweede Kamerverkiezingen.

Uitkomst tabel

De laatste jaren is de opkomst bij het stembureau in het raadhuis van Hoofddorp het hoogst. De flexibilisering van de stempas in 2010 is hier debet aan (zie technische opmerkingen hieronder). Deze flexibilisering kan ook de bijzonder lage uitslagen in enkele andere stembureaus in Hoofddorp hebben veroorzaakt (in Toolenburg en Floriande). De wijken Pax in Hoofddorp en West in Nieuw-Vennep vallen door de hoge opkomst op. In de grote kernen valt juist een lage opkomst op. In de kleinere dorpen is de opkomst doorgaans hoger. Zwanenburg, Lijnden/Boesingheliede en Oude Meer/Aalsmeerderburg wijken hiervan af. Het verschil tussen de twee grotere noordelijke kernen Zwanenburg en Badhoevedorp is qua opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen groot.

In Haarlemmermeer zien we - net als in de rest van Nederland - door de jaren heen een daling. In de meeste dorpen en wijken zien we die daling terug. De gemeenteraadsverkiezingen van 2014 zullen moeten uitwijzen of de stijgende trend in de nieuwste VINEX-wijken zich doorzet. Een verdere stijging zou kunnen duiden op een verdere worteling van onze recente vestigers.

Technische opmerkingen

Nog een drietal technische opmerkingen bij de tabellen.

1. Analyses van stembureau uitslagen zullen in de toekomst steeds moeilijker worden. Sinds 2010 kan een kiezer met zijn stempas bij elk stembureau in zijn gemeente zijn stem uitbrengen (en wellicht in de toekomst in heel Nederland). Hierdoor zijn stembureau uitslagen steeds minder verbonden met de inwoners van dat stembedistrict. Deze ontwikkeling is te zien in het raadhuis stembureau: sinds 2010 is de opkomst daar boven de 100%. Door de centrale ligging trekt dit stembureau veel stemmers uit andere districten. Waar deze kiezers wonen is moeilijk te achterhalen. De uitkomst op het raadhuis is niet meer representatief voor het stembedistrict rond het raadhuis. Ook de districten waar deze stemmers wonen worden hierdoor vertekend.

2. In het verleden zijn er stembureaus verdwenen, bijgekomen of veranderd. Omdat de bureaus vaak slechts op nummer terug te vinden zijn in oude bestanden is bij een verandering het bureau nummer aangehouden. Op deze manier hebben we voor de enkele stembureaus waar een verandering heeft plaatsgevonden toch een tijdlijn kunnen opbouwen.

3. Het stembureau op Schiphol is niet in deze tabel opgenomen omdat de opkomst daar standaard 0 is. Op Schiphol wonen geen mensen en er zijn dus geen opgeroepen stemgerechtigden. Het percentage stemgerechtigden op Schiphol dat een stem heeft uitgebracht is dan ook niet vast te stellen.

Bijlage 1 Overzichtstabel opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen en Tweede Kamerverkiezingen per stembureau per wijk en kern van 1994 tot 2012

Woonkern	Buurt	Stemdistrict	Gemeenteraadsverkiezingen					Tweede Kamerverkiezingen					
			1994	1998	2002	2006	2010	1998	2002	2003	2006	2010	2012
Hoofddorp	Zuid-West	1 Raadhuis	64%	60%	67%	58%	88%	77%	86%	85%	82%	114%	122%
	Zuid-West	7 Verz.huis Horizon	73%	70%	68%	71%	72%	83%	89%	89%	89%	88%	85%
	Zuid-West	63 Openbare Bibliotheek			36%	38%	44%		70%	69%	67%	70%	40%
	Totaal		67%	63%	54%	51%	66%	79%	80%	79%	76%	90%	81%
	Graan voor Visch	2 Wijkcentrum De Nieuwe Silo	60%	47%	52%	53%	40%	65%	82%	81%	78%	39%	52%
	Graan voor Visch	77 'De Nieuwe Silo'					45%					97%	86%
	Totaal						43%	65%	82%	81%	78%	68%	69%
	Oost	3 Kruiskerk	59%	53%	51%	51%	52%	71%	77%	78%	78%	75%	75%
	Oost	4 Verz.huis Eijkenhove	64%	59%	57%	58%	62%	77%	81%	82%	81%	85%	72%
	Oost	79 'Dukdalf'					41%					52%	73%
	Totaal		61%	56%	54%	54%	52%	74%	79%	80%	80%	71%	73%
	Noord	5 Verz.huis de Meerstede	66%	59%	58%	54%	52%	76%	81%	81%	77%	76%	74%
	Noord	6 Huurders Haarl'meer	65%	60%	56%	54%	54%	75%	82%	82%	84%	78%	75%
	Totaal		66%	59%		54%	53%	76%	82%	82%	81%	77%	75%
	Pax	8 School de Flamingo	67%	61%	60%	62%	55%	77%	87%	86%	84%	78%	82%
	Pax	9 Wijkcentrum de Boerderij	64%	57%	58%	58%	59%	76%	83%	83%	84%	84%	81%
	Pax	10 1e Montessorischool	65%	63%	63%	60%	62%	80%	89%	87%	88%	84%	85%
	Totaal		65%	60%	60%	60%	59%	78%	86%	85%	85%	82%	83%

Woonkern	Buurt	Stemdistrict	Gemeenteraadsverkiezingen					Tweede Kamerverkiezingen					
			1994	1998	2002	2006	2010	1998	2002	2003	2006	2010	2012
Hoofddorp	Bornholm	11 Verpleeghuis Bornholm	59%	52%	54%	51%	52%	73%	83%	83%	81%	79%	78%
	Bornholm	12 School Vesterhavet	61%	54%	55%	49%	51%	75%	82%	84%	82%	76%	76%
	Bornholm	13 Wijkcentrum 't Kattegat	61%	55%	52%	49%	55%	75%	82%	80%	79%	81%	77%
	Bornholm	14 IJwegschool	60%	57%	55%	53%	56%	76%	82%	83%	79%	79%	81%
	Totaal		60%	54%	54%	50%	53%	75%	82%	82%	80%	79%	78%
	Overbos	15 Kerkcentrum de Ark	53%	47%	46%	45%	55%	69%	76%	78%	74%	89%	99%
	Overbos	16 Sociaal Cult. Cent. de Boskern	55%	48%	47%	48%	43%	73%	78%	77%	77%	63%	62%
	Overbos	17 School de Bosbouwers	55%	52%	52%	49%	40%	72%	79%	79%	78%	67%	65%
	Overbos	18 Leri Crystal	57%	50%	49%	46%	43%	75%	80%	80%	81%	68%	49%
	Overbos	19 School De Tovercirkel	60%	55%	54%	50%	46%	77%	85%	85%	83%	68%	74%
	Totaal		56%	51%	50%	48%	45%	73%	80%	80%	78%	71%	69%
	Toolenburg	20 Soc.cult. de Veste	56%	51%	53%	50%	57%	73%	80%	83%	82%	87%	85%
	Toolenburg	57 Kath. Scholengemeenschap	59%	49%	50%	46%	37%	77%	80%	79%	79%	66%	67%
	Toolenburg	58 School het Kompas	60%	52%	52%	50%	53%	77%	83%	84%	83%	78%	75%
	Toolenburg	61 Kerkelijk centrum De Lichtkring		55%	53%	50%	63%	78%	82%	85%	84%	95%	94%
	Toolenburg	59 Soc.cult. Amazone	60%	50%	52%	49%	32%	73%	80%	82%	80%	59%	72%
	Toolenburg	60 Soc.cult. Amazone	60%	49%	50%	49%	61%	71%	82%	81%	81%	83%	69%
	Toolenburg	80 Soc.cult.Amazone					37%					66%	70%
	Totaal		59%	51%	52%	49%	49%	75%	81%	82%	82%	76%	76%

Woonkern	Buurt	Stemdistrict	Gemeenteraadsverkiezingen					Tweede Kamerverkiezingen					
			1994	1998	2002	2006	2010	1998	2002	2003	2006	2010	2012
Hoofddorp	Floriande	64 Schoollokalen			43%	43%	31%		77%	78%	78%	45%	54%
	Floriande	68 Openbare Bibliotheek				42%	52%					86%	81%
	Floriande	70 Openbare Bibliotheek					38%				81%	67%	76%
	Floriande	71 Het Braambos				45%	56%				79%	96%	86%
	Floriande	72 School 'de Optimist'					51%				79%	81%	82%
	Floriande	74 Wijkcentrum Floriande					53%					85%	84%
	Floriande	81 081 Bibliotheek, B de CoubertinIn 4					45%					62%	61%
	Totaal					43%	47%		78%	78%	79%	75%	75%
Totaal			61%	54%	53%	50%	50%	74%	81%	81%	80%	76%	75%
Nieuw-Vennep	Welgelegen	21 Herbert Vissers College	65%	58%	53%	49%	53%	76%	83%	84%	82%	83%	74%
	Welgelegen	22 Joh. Weststeijnschool	67%	59%	52%	50%	50%	77%	83%	85%	79%	77%	81%
	Totaal		66%	58%	52%	49%	51%	76%	83%	84%	80%	80%	77%
	Zuidoost	23 Trefpunt	59%	55%	51%	52%	55%	74%	81%	81%	81%	79%	79%
	Zuidoost	24 Rehobothschool	60%	58%	55%	54%	54%	77%	82%	82%	81%	75%	73%
	Totaal		60%	57%	53%	53%	54%	76%	81%	82%	81%	77%	76%
	West	25 Verz.huis Westerkim	73%	67%	64%	61%	66%	82%	86%	86%	86%	87%	86%
	Linguenda	26 Openbare basisschool Het Palet	64%	59%	58%	58%	41%	79%	86%	86%	85%	61%	77%
	Linguenda	27 School de Polderrakkers	62%	53%	51%	52%	58%	73%	81%	81%	79%	91%	78%
	Totaal		63%	56%	55%	55%	50%	76%	83%	84%	82%	76%	78%

Woonkern	Buurt	Stemdistrict	Gemeenteraadsverkiezingen					Tweede Kamerverkiezingen					
			1994	1998	2002	2006	2010	1998	2002	2003	2006	2010	2012
Nieuw-Vennep	Getsewoud	62 Woonvoorziening Getsewoud			47%	48%	51%		83%	85%	83%	81%	80%
	Getsewoud	65 65 Gymzaal bij scholen			44%	43%	45%		80%	82%	82%	68%	69%
	Getsewoud	66 66 Gymzaal bij scholen			50%	47%	42%		84%	86%	83%	73%	73%
	Getsewoud	67 67 Gymzaal bij scholen				42%	46%			80%	83%	75%	76%
	Getsewoud	69 KDV Het Kootertje				40%	42%				79%	69%	68%
	Getsewoud	73 School 'Merlijn'					50%				82%	92%	87%
	Totaal				47%	44%	46%		82%	83%	82%	76%	75%
Totaal			64%	59%	52%	49%	49%	77%	83%	84%	82%	77%	77%
Abbenes		28 Dorpshuis Het Praatpunt	60%	63%	54%	58%	56%	76%	84%	82%	83%	78%	81%
Badhoevedorp		44 Schuilhoeve	63%	55%	57%	55%	60%	76%	81%	83%	79%	84%	81%
		45 Verz.huis Meerwende	70%	64%	66%	66%	66%	83%	89%	90%	88%	87%	88%
		46 Dr. Plesmanschool	66%	57%	54%	54%	49%	77%	84%	83%	81%	75%	76%
		47 Dorpshuis Het Dorpshuis	64%	65%	55%	55%	58%	84%	86%	85%	86%	79%	85%
		48 Karavanserai	67%	57%	61%	56%	62%	78%	85%	87%	85%	88%	85%
		49 Tyndale" Seminary"	68%	57%	57%	56%	51%	76%	82%	83%	82%	76%	76%
		50 Verenigingsgebouw Rehoboth	63%	55%	52%	56%	53%	79%	85%	86%	84%	80%	77%
		76 Servicecentrum, Sloterweg 22					44%					76%	77%
	Totaal		66%	58%	58%	57%	55%	79%	84%	85%	83%	81%	81%
Beinsdorp		32 Dorpshuis het Eiland	63%	56%	56%	52%	52%	78%	85%	84%	84%	81%	76%
Buitenkaag		29 Dorpshuis De Ontmoeting	68%	61%	60%	58%	61%	76%	86%	89%	87%	88%	82%

Woonkern	Buurt	Stemdistrict	Gemeenteraadsverkiezingen					Tweede Kamerverkiezingen					
			1994	1998	2002	2006	2010	1998	2002	2003	2006	2010	2012
Burgerveen/ Leimuiderbrug		55 Dorpshuis Marijke	68%	69%	60%	57%	62%	83%	87%	84%	82%	83%	87%
Cruquius	Cruquius	34 Dorpshuis 't Oude Fort	71%	56%	60%	57%	67%	80%	84%	87%	89%	89%	86%
	Cruquiushoeve	35 Cruquiushoeve	43%	34%	31%	34%	31%	45%	50%	53%	46%	42%	58%
	Totaal		56%	45%	45%	47%	52%	62%	67%	70%	70%	71%	76%
Lijnden/ Boesingheliede		43 Dorpshuis de Vluchthaven	60%	57%	54%	52%	46%	76%	82%	83%	84%	72%	73%
Lisserbroek		30 Clubhuis vv Kagia	58%	57%	59%	54%	51%	77%	86%	86%	86%	77%	78%
		31 Dorpshuis de Meerkoet	60%	60%	60%	57%	56%	75%	84%	84%	84%	83%	81%
	Totaal		59%	58%	60%	56%	53%	77%	85%	85%	85%	79%	79%
Oude Meer/ Aalsmeerderbrug		51 Buurthuis Het Dijkhuis	62%	54%	52%	50%	43%	76%	86%	83%	82%	75%	71%
Rijsenhout		53 De Zevensprong	61%	57%	53%	54%	49%	79%	82%	83%	81%	75%	72%
		54 Dorpshuis de Reede	62%	57%	55%	52%	53%	75%	82%	83%	82%	82%	83%
	Totaal		61%	57%	54%	53%	51%	77%	82%	83%	82%	78%	77%
Rozenburg		52 Cons. Nederl. Geref. Kerk	73%	71%	63%			82%	87%	88%	79%		

Woonkern	Buurt	Stemdistrict	Gemeenteraadsverkiezingen					Tweede Kamerverkiezingen					
			1994	1998	2002	2006	2010	1998	2002	2003	2006	2010	2012
Vijfhuizen		36 Clubhuis sportver. D.S.O.V.	75%	70%	69%	57%	54%	86%	90%	89%	85%	74%	75%
		37 Veren.gebouw de Luifel	66%	55%	55%	52%	54%	77%	82%	85%	82%	79%	79%
		78 'DSOV'					62%					89%	89%
	Totaal		71%	62%	61%	55%	56%	81%	85%	87%	84%	80%	81%
Weteringbrug		56 Dorpshuis de Kern	72%	68%	66%	64%	58%	85%	94%	90%	90%	78%	85%
Zwaanshoek		33 Dorpshuis de Oase	61%	59%	55%	51%	55%	78%	85%	84%	85%	81%	81%
Zwanenburg		38 School Aldoende	63%	54%	54%	50%	43%	76%	85%	83%	83%	76%	70%
		39 R.K.B.S. de Meerbrug	63%	51%	50%	47%	45%	70%	78%	75%	76%	71%	74%
		40 Verz.huis Eigen Haard	63%	58%	54%	50%	47%	75%	83%	82%	82%	75%	73%
		41 Cult. centr. De Olm	64%	54%	54%	52%	54%	75%	81%	81%	79%	86%	88%
		42 Clubhuis v.v. Zwanenburg	60%	52%	49%	41%	41%	74%	81%	81%	79%	74%	70%
	Totaal		63%	54%	52%	48%	47%	74%	82%	81%	80%	77%	75%
Haarlemmermeer			62%	56%	54%	50%	51%	76%	82%	83%	81%	78%	77%